

F O A I E

п е н т р

МІНТА, ИМЕНІЙ МИХ ЛІТЕРАТОРЪ.

№ 29.

СЪМБЪТЬ, 19. ІВЛІ.

1852.

І С Т О Р I І Л Е

Домпілор Църеi Ромъпешті
скріце de

KONSTANTIN КЪНТАНБЛ.

(Брмаре.)

Domnia лві Александръ Bodъ, л. 6864.

Александръ Bodъ Кънтаңпшеван. — Атврат съ ділвръжьеште къ Палеологъ, ші твлте локврі лі іа ші Каліопаі. — Атврат аѣ лзат Філіппполі ші Odriiаl. — Драгош Bodъ а decksълікак ла Молдова. — Атврат аре резвоаie къ Kneaz Лазър ал Сърбілор. — Мілош вітез отоаръ пе Атврат ші ціере ші ел. — Baizit Indipim стъ Мілперат. —

Baizit отоаръ пре фратесь.

Давъ че аѣ періt Dan Bodъ аѣ стътвт ла Domnia Александръ Bodъ, кареле zik съ фіе фост de федівіа лві Кънтаңпшеван. Че съ фіе лзкрат ел ла Domnia лві пітені пв скріе.

Пе ачеасть вреаме а Domniel ачесті Domn Атврат Мілператъ Тврческ, пептрев лъкоміеа лві, ділвръжьindse къ Палеологъл Мілператъ дела Царіград, аѣ веніt къ твлціme de опті ші аѣ лзат Каліополі, зnde есте мареа дигвстъ, de трек леспе дела ръсъріт ла апс, ші dela апс ла ръсъріт, фінд четате de пазъ а Гречілор. Давъ ачеа аѣ лзат Філіппполі, ші Odriiаl ші алте локврі але Тракіеі ші але Македоніеі. Дечі iap с'аѣ ділпъкат ші амждої аѣ терс ла ръсъріт, ділпротіва впор Тврч че се хайнice de кътре Мілпертьціа Тврчеаскъ, ші віргінд'ї, аѣ лзат Паплагоніа, ші п'пъ ла гърла Canгарій, ші врънд съ треакъ спрѣ мареа Neagrъ, аѣ діделес de філъ съ ѿ с'аѣ впіt къ фечорвъ лві Ioan Палеологъ, ші с'аѣ ръдікак ділпротіва пършділор; чи лъсънд'ї камеа deспре мареа Neagrъ с'аѣ дес амждої ділпротіва фечорілор, къ каре фікънд ръзвоїт ї аѣ пріnc, чи Тврчъ щі а оторжт фечорвъ, iap Грекъ 'л а орвіt.

Мілпр з времіе ачесті Domn, діпъ треї anі аї Domniel лві л. 6866, аѣ веніt Dрагош Bodъ de ла Марамбреш жп Цара Молдовеі, де аѣ дескълікак Цара Молдовеі, каре зпіi zik къ есте din пъстор, алціi zik къ din піште въпъторі че авеа о котейкъ апвте Molda mi ronind вп ввож, с'аѣ фост ділекат котейка ділпр'o апъ, ші діпъ пітеле Moldel, аѣ пітміt ana Moldova, ші діпъ апъ аѣ пітміt ne Moldoveni. Чи кът се веде Iсторія (че iap dela ділшіi o ат лзат къ Molda котейка, къ Moldova ana, къ Moldoveni) пітеле лор din кылі се траце, din Molda, Moldoveni.*). Ші пептрев къчі аѣ отомрът пе боза, аѣ лзат Domniel сітпвіа печеаі лор de фак кан de ввож. Ачест Dрагош Bodъ, аѣ domnit doї anі, ші тврind жп зрта лві с'аѣ пв фівськ Cac Bodъ, каре аѣ domnit 4 anі, ші тврind с'аѣ пв фівськ Lадко Bodъ, ші domnind 8 апі аѣ твріt, ші с'аѣ пв жп локврі лві Bordan Bodъ л. 6884. De ачи Пътрев Bodъ, фечорвъ лві Мышат л. 6886. — Мілпр ачесте времі Атврат маї тареле Тврчілор neodixnindse, ші фікънд ръсвоаie жп тоате пърділе, аѣ фост фъкет ші de твлте орі къ Сърбій къ Блгариі, карій авънд пе Kneaz Лазър маї тареа, ші de твлте орі вътънд'ї Атврат, фіциа Kneaz Лазър, ші iap стръпшева оасте фе венеа асвпра Твркваг. Міл пр de пре зрть, апропіndse оптіle впеле de алтеле, с'аѣ алес din оасте лві Kneaz Лазър вп вітез апвте Мілош Ко-віліч, кареле къ ділпръзнеаль аѣ ділтрат жп оастеа тврчеаскъ, дінд'ї нале Тврчій, сокотнд къ ва съ

*) Аїчі Кропікарад пострв прі ачест саркасті се веде стъпжіt de ачел дес de връжъшіе, каре аѣ domnit твлт тімп ділпр Mілпені ші Moldoveni пептрев пепорочіреа лор. Славъ Domnul! Ачело тімпврі аѣ трекват. Астъzі Mілпені ші Moldoveni сімт къ еї свят фразі ші менід а фі зпірі de а-проапе зпіi къ алці.

Nota Pedакціe Magazinul iistor.

се жпкіе лві Атврат таі мареле лор. Ех жпкъ аѣ терс дрепт ла Атврат, ші скодънд Мілош ып квдіг de челе тарі сърбешті, 'л аѣ жпнгіат пе Атврат Твркъ, тъкар ыъ ші пе дънес 'л аѣ оторът Тврчъ. Іар оштіле лві Kneaz Лазър, аѣ лват таре жпдръспеалъ, ші оштіле тврчепіті фрікъ, de аѣ фзіті каре жпкътро птета, іар Kneaz Лазър гонеа тънд, ші ръсінд. Двпъ тоартеа лві Атврат аѣ ръдікат Тврчъ пре філъ съв Baizit Ildipim. Ildipim 'л аѣ птміт пептръ ішцішеа че авеа жп ръсвоаie, въ Ildipim жп літва поастръ фвлцер съ кіамъ. Ачеста авеа ып фрате, пре кареле кіемпід'я ла дънесла, ші фръ рътате фінд аѣ терс ла фратеъшъ, гъндінд ішн драгосте жп кіамъ, съ се вагъ впъл жп атмъ, іар ел ка ып пътгъл 'л аѣ оторът. Де ачест Baizit зік, че аѣ фост от дар-нік, ненръед, тънка; ші веа ик тоді. Ші аѣ фъкът твлте ръзбоае, жптыж ла Asia трекънд, аѣ дзат Арменія, ші Іверія, ші Амасія, ші пре піште рътъшіде de Domnі тврченіті че ера ла Anadol, 'л аѣ вірзіт; апої жпторкъндісе ла Европа твлте ръсвоае аѣ фъкът, кареле ле вом пнне таі жпапіте.

Domniea Mîrchei Bodă, l. 7891.

Мірчеа Bodă чел вътрып се пнне Domn. — Мірчеа Bodă се вате къ Baizit ші вірзеште. — Марко Крадовіч аѣ періт ла ръсвоів. — Коттімана ші Koziea zidеште Mîrchea Bodă. — Nikopolі, Diivl ле аѣ лват Тврчъ. — Mанзіл Палеологъ се пнне Жпперат ла Царіград. — Mанзіл се двче ла Roma, дар фръ болое съв жпторс. — Бзвеек прінде ла ръсвоів пе Baizit Ildipim. — Мехмет стъ ла Жпперъшіе ші отоаръ пре фраді лві. — Mанзіл къ Молдовенії ват пе Мехмет Жпперат.

Двпъ че аѣ твріт Александру Bodă, Domnind anl 26, съв пнс Domn Mîrchea Bodă чел вътрып, фрателю лві Dan Bodă, кареле двпъ піште семпе че се въд, есте вредник de лавфъ. Ші твлте жпкърі ва фі фъкът вредніче de азвіт жп 29 de anl аї Domniei лві, дар аї поштріт птмік п'яй скріс, фръ птміл че афілът ла стреіпі. Zіче Исторікъл Георге Франді, въ аѣ автъ doao ръсвоае Mîrchea Bodă къ Baizit Жпператъл Тврческ, възи кътре Nikopoia, алтъл пе апа Іаломідії, ші ла атъндіао 'л аѣ вірзіт пе Baizit зік. Алтъ Исторік скріе, въ ып ръсвоів че аѣ автъ Mîrchea Bodă аѣ фост ла Rovine (энде вор фі Rovinele пе де спнне). Ші аѣ автъ ажторіш Mîrchea Bodă пре Марко Крадовіч, ші пре Констандин, ші пре Дръгаш, oameni de neam таре сърві, къ ошті свят тъна добр, ші аѣ вътвт Mîrchea Bodă пре Жпператъм Baizit ла ачест ръс-

вой; іар Марко ші Дръгаш, ші Констандин, аѣ періт жп ресбоів. Деачі Dwпъ че аѣ фъкът Mîrchea Bodă ачесте ізбънде, възънд обръзпічіеа Тврчілор съв жпппъкат къ еї, ші 'л аѣ фост дънд плокон пептръ ка съ се odixneаскъ цара къ паче. — Жп Domnia лві 2 тъпъстірі аѣ фъкът жптыж Коттімана, двпъ ачеса Koziea, таі таре, таі таре, таі фрътоась, ші къ твлте сате ші дігані о аѣ жпзестрат.

Жп зілеле Mîrchei Bodă, Жікмонт Краілъ Бы-греск, впіндісе къ Французії ші къ алдї Domn крещтіні, аѣ стръпс ошті, ші съв порніт спре Тврчъ, ка съв скодъ din хотаръле крещтілор, ші вінд пътъ ла Nikopoia, аѣ ешіт жпапітеа Жп-ператъл Тврческ Baizit, ші den реа ківернісеалъ а крещтілор, аѣ вірзіт Baizit пре крещтіні, тъ-індіші ші ровіндіші. Іар Краілъ жптр'о лвптре аѣ скъпат, трекънд Dwпъреа жп Цара Рѣтъпескъ, Deачі съв дс ла Царіград, ла Podoc, ші пе да Даімадіа съв дс ла Цара лві, зъбовінд anl 18.

Жп Domniea Mîrchei Bodă 4 Domnі съв скимат ла Молдова: Roman Bodă фрателю лві Пътре Bodă, Штефан Bodă, іар алтъл Штефан Bodă жп фратесъл Петръ Bodă фечоръл лві Штефан Bodă, деачі Іага Bodă пре кареле 'л аѣ лват Mîrchea Bodă ла дънесла, пептръ че пв се штіе Жп зілеле Mîrchei Bodă Diivl ші Nikopoia ле аѣ лват Тврчъ, ші тергънд Мехмет Паша съ іа Босна, аколо аѣ періт, жппревъ къ твлте ошті але лві. Атвпчі Тврчъ аѣ арс Равапіца тъпъстіреа лві Kneaz Лазър. — Жп времіле ачестеа л. 7900 аѣ твріт Ioan Палеологъ Жпператъл Греческ, ші съв пс жп локъл лві фівсъл Mанзіл Палеогъл, кареле въ-зънд съвічівпеа лор съв дс ла Папа dela Roma, рвгъндісе de ажторів. Ші пептръ тъндіре, пе-врънд съ сървіте паракавіца Папії, энде ера кілъл лві XC (двпъ овічевіл лор), съв тъпніат Папа, ші пв'л аѣ dat пічі ып ажторів. Деачі вінд de аколо фръ ісправъ, впіндісе жп ворбе, ші къ алдї Domn крещтіні, аѣ тріміс солі ла Тимпърлі Ханъл тъ-търъск (кареле ші Бзвеек жп кіамъ), de съв ртат съ віе къ doap 'л ар тъпніи de Тврк, ші аѣ веніт ші съв вътвт къ Baizit Жпперат. Ші вірзінд Бз-веекъл, пе Baizit 'л аѣ пріпс вів, ші фъкъндіші ко-лівіе de фер 'л аѣ въгат жптр'пса, ші аша тоате Asia 'л аѣ пртат, ші дзкъндіші ла Цара лві аѣ твріт. Алдї зік къ 'л аѣ оторът Бзвеекъл, Жп-пвръшінд anl 26. — Деачі жп зілеле лві аѣ рътас 4 фраді, ші авеа пріче жптр'пши, каре съ жп-пвръшеси, ші пріпс твлте ръсвоае че аѣ автъ

житреі апі, впіл левінд ажгторів дела Сърві, алцій дела Гречі, пе вртъ аж вірвіт ачела че'л аж кіемат Мехмет, ші левінд Життерьдіа аж оторът пре чеіалалді фраді, афаръ de впіл че аж фзіт ла Царіград, ші с'аж крештілат (Ісіф'л аж кіемат). Ачест Мехмет Життерьдінд, п'аг п'єзіт пачеа че фъккесе татъсъй Баізіт, ші вртъ съ търеаскъ плокопл Ромънілор, ші ал Молдовенілор; чи впіндкесе Ромъній кв Молдовеній аж авт ръсвоій кв Мехмет Життерат, ші 'л аж вірвіт пре Тэрк, ші іар аж лъсат плокопл преквіт аж фост ашезат de татъсъй. Двпъ ачеса аж ръдікат Тэркел ръсвоій ла Anadol de аж лагат локгріле кареле ле лзасе Щъвекіл, дела татъсъй Баізіт, Галатія, Кападокія, Понтъя, ші алтеле дела Acia de със. Нелопопісіл жікъ 'л аж фъккет съ dea харач, ші кв Вінедепій аж авт ръсвоій пе таре, ші 'л аж вірвіт, ші пе вртъ с'аж Житпъкат.

(Вор үрта.)

РЕГДЛЕ ДЕ АЗР.

„De сват впіл ші пріетен кредінчіос tot de азпа авет тревінцъ“ зіче чіпева фоарте віне. Сватвіл впіл адеце орі е таі скітп ші декът азрвіл, ші съпт житътпілір, жі каре сватвіл впіл пътешеніте доі пріетені de doamne ажгть, ші о свтъ de рѣденій реле. Жіл лятеа ларгъ авіа кред съ се афле даръ віде сватвіл впіл ші квзъп-твіл гъсіт ла тішпіл сеі, се фіз таі прецвіт de кът жі Цара поастръ; къчі пікіяреа се чер ачеліа таі вжртос, ка токта аічі, віде жі тот пашвіл пе житъліт кв віне пізділ, реі твлт, кв ввікірій рапі, сїферірі dece, кв ферічіді пізділ, пеферічіді фъръ пітър, кв твлдітмаа серачілор ші а певъ-дацілор de тоатъ пласа. С'аж веді зіче: „е вшор a da сват впіл, къчі п'ї пре вані, дар' е апевоіе аж п'єзі.“ Францілор! пе въ жишелаці. Жишилареа de сіне е ка сошпіл болпаввлій, дніпъ кареле вртіеазъ шірвіл діррерілор тарі. Deі ade-врарат квткъ, пътешеніте вані тот че ажгть спре а къштіга вані, пе піттері тъгъді кът de ліпсі тот че пе скоате dein ліпсі. Сватвіл впіл пе і се трътеште пімервіл жі кап; дар' чіпей кареле се пе аівъ ліпсі? Чіпей кареле се жіппігъ дела сіне вані, с'аж тъпеле ажгтътоаріе, карел скот dein ліпсі? Францілор! сватвіл впіл: вап, пріетен, тъпъ ажгтъторіе, аша преквіт воіді. Чіпей аре зекіл de азгіт, се азгъ!

Ныі лакръ поі, че въ зік, францілор! Малді

лај зіс жиалтіеа поастръ, шіл вор зіче двпъ поі, къчі ворва адеевъратъ — преквіт ші треввіе се фіз сватвіл впіл — жіл орі че тімп, ла орі че по-пор е de ліпсі. Жисетпъріле фолосіторіе ші ре-гвале піліе de жіцелепчігвеа віеції, че аіреа ад-дасеръ ла твлді віне, пот ші ла поі се аівъ үр-търі ввне. Францілор! п'ятай поі се фіт, кондем-наці — ocindigі — спре серъчіч de a пірзреа? п'єпъ че жіл алте дірі пъцапіа са ші а алткіа а-диче віне тъпгътіоріз; п'ятай поге се пе пе пракъ жіл-въдътвреле съпетоасе але тімпіліт ші але пъцапіе? №, io кред таре, квткъ проведінца дітпезеаскъ ші пептвіл пъчігвеа поастръ а пъстрат тімпірі маі ферічітоаріе. Дар се пе вітакі, квткъ Dzeі лакръ преіп впілте, ші маі de апропе преіп поі жілшіне, дечі се зіче: „ажгтъте, ші Dzeі те ва аж гта.“

Бпеле лакръ аж ачеса фіре, къ кв кът се зік маі de твлте орі, кв атът се жілпажтъ таі ад-дакк жіl initъ, — ка ші квібл, кв кът жіл ватем таі таре, кв атът житръ таі жілпажтъ жіл летп, сеі пътре. Аша пе афльт таі вжртос кв ачеле регвле але віеції, de акърора пъзіре ші зртаре кв гриже атжрпъ апоастръ ферічіре пътжітіаскъ. Квт треввіе а къштіга ші а пъсгра авереа? De спре асте жітревчігі ші de ічі ші de коле ам четіт твлт, ла каре вом адавіе ші але поастре лакръ а тінте. Азіїлі даръ!

1) „Тімпіл е вап,“ зіче англіл практик. „Чіпей аре тімп, аре віадъ“ зічеа романій. „Кв тіши сосеште сватвіл впіл“ зіче цеам-дзя. „Се аштептът дела тімп, къчі таі апоі пе ва ажгта,“ се зіче ла поі. Ші жіл асте зікълі атъта жіцелепчігве заче, кътъ аде-сеорі апевоіе афльт жіл кърді жітреі; къчі, жи-семпіацівіл віне, зікъліе съпт dein віаца попорвлій, ші адеевързі скоасе преіп прова тімпілі. Ла тоате поноаръле се афльт жіл алте квінте адеевъ-рзіліе ачесте: „тімпіл е комоара чеа таі предвітъ;“ жіцелептата жітревзінца а тімпілі е сінгіръ калеа, каре дзіче спре ферічіре.“ Ші стръввій пошгрі аж фост жіпінші деңпре адеевързіліе ачесте, е ръх п'ятай, къ п'яш штіт, с'аж п'яш врт але жітревзінца жіл дестві. Дела еі пеаі рътас ші ачса зікаль: „чел че се скоаль de demineадъ, капътъ вані жіл страйдъ.“ Воже францілор! че съпетеі лак-рътврі жіл паче, с'аж пъстрат, ка се жітревчіцанд жівездътвреле пе жітліпіде;

2) Нечі одать съ пе жітързіі ажкш-

пъра марфа, къ каре те живее, ші авінде пре ачеа, че се кавтъ. Ля житътилареа деінтъй веі кътпъра ефтін, ля адоза ді се пътеште ыне. Өп пегацъторів ұнавет шырттарісі, къткъ авереа шыо поате шылдымі ля ачеа, къ штіг се шызақсь регулатореітін тай сас.

3) Кіелтвіле (спеселе) тързите фъкте аде се орі тай кврънд голеск пънга, декът спеселе тарі тай аpare орі фъкте. Деакъ пре зі аї пръдат пътая вп крецарів дипшерт, дип рестън de вп an кв б фл. ші 5 кр. веі фі тай серак. Спеселе de вп крецарів дип врътъ се префак дип datінъ; дея се пигід, къ е тай вшор а дипгіте вп оѣ, de кът а десвръка о datінъ реа. Чел че гріеште крецарів, пътая ла ачела се адапъ флорінди. Въ спів вп есеппля (пілдъ); вп оаре каре четъдан дравят пътеръ вані пре тоасъ, ка сей dea дипръвят ла алт че се афа да де фашь. Пън' че се пътера вані, къз вп doїзечерів (хъсош, сфанц), пре каре крежеторів врънд ал ръдика, чел че авеа ліпсъ де вані і зіче: „ласъ ве-чине пв те оstenі de ал къста, къл вор гъсі шер-вій,” спре ачеаста се ръдікъ razda касеі ші пътая de кът адапъ вані, ші респунсе чеві de вані лі-псіт ші зіміт: „Чел че пв прецвіеште крецарів, пв ва предві печі флорінди; ла асемене от пъті плаче а да дип пръвят.“ Къ каре квінте дипквій вані дип ладъ, ші лъсъ пре отві постръ къ взвеле диплате. Пре дрепт а лъкрат, шъкар de ар фаче ші алці аша.

4) Къштігөріле таі тұрғынде деакъ
се жпешпль аде се орі adзк таі тұлт
фолос де кът челе таріде таі ара ре
орі. — Пофта престе мессръ de a къштіга е ән
фелів de жпшеларе, ші үшор поате adзче пагъбъ.
Чел жпцелепт нз ва сәфері се фіь nі adошора жп
шелат, ні деакъ а въгат de се амъ къ с'a фріпт,
de алъ датъ мерце ла пегшеторғ de оменітъ. Се
ншді daі въпвл жп арепндъ преа таре, къчі ареп-
дашыла ва сторче шиені къштіг, орі ші кът, нштам
се нз рътьпъ de пагъбъ, ші тшді веі къпнта въпвл
жндерпът сторсде dein тоатъ тұлдыва.

5) „Карелеші дъ ванії пептръ впелте пефоло-
сітоаре, лякъ, ка кънд iap арлпка дн тівъ.“ Впел-
теле фъръ фолос сжот капітал торт, каре пекят
се adвкъ къштіг, dap' dein zі че терпце скаде. Дечі
внпії miei пз въ въгаці ванії дн лякврі пзма

скліпітоаріе пе dein афаръ, къ каре се фълеск чеъ dein четъціле тарі; се штіці, къ тваді четъдеи фълтжпзек пре лжпгъ зпелете дпгрѣтъдите пеп-тря постъ Вой престе тоате кътаді челе de фолос, ка пв кътпържнд лвкбрї пефолосіторіе се фіці сіліці а binde ші челе de фолос.

Бані пътмай аша фолосеск, деакъ се даѣ афаръ.
Къ бані се къштігъ баній. Кареле баній адѣнації
де маѣ твлці ані і дине'н ладъ се твччеzeаскъ, пъ
пътмай пре cine, дар' пі цара о лопашль.

6) „Се іаі скрісорів (кіетаці), деакт аі пль-
тіт оареківа вані. Се пзді лаші контрактва ла
крезъторвл тэй. Нзі прэ франтеса пімергі скріс,
къ кт ва тры. Длпрѣтвъторіл de оменіі поте
мірі, ші тоштеші ляі вор тай поте дпкъ о дать
чере detoria. Оменіі дозе лякргрі зітъ ўзор: квткъ
лі с'а пльтіт detoria, ші квткъ сълт detori.

7) „Стъпкыя de оменій аре шерв de оменій.“
Шервд кредінчос нз се поте жндествя предзі.
Кредінча ші аліпіреа нз се пот къштіга къ п-
тереа; пре еле ле адгче вреднічія. Мэлт атърпъ
дела алеңереа шервдлі, чи тай тэлт атърпъ дела
ачееса, къ кэм дж поартъ стъпкыя. Да пої нз ар
фі атждіа шерві реі, деакъ штар адгче амінте стъ-
пкыї, къмкъ ші шерві сънтоамені. Партареа аспръ
ші крэзіа сельбътъчеште ші тай таре пре чал
каре ші алмінтреа е пециопліт.

M I T E P A P I 8.

Хроніка лдї Георгіе Шінкаї, де спре а къреї
кътнъраре прп M. Ca D o m n a Молдавієї апввондіа-
серът жп впвл din Nрї Газетей се тіпъреште жп
тіпографія франдесо-ромътьръ din Iашї кз о ізпель
пъль актн не таї къпоскѣтъ ла тіпографіїл ро-
тъпештї; адікъ не тотъ съптъмъна есї къте б
кобе коррессе шї тіпъріте жп атътеса сътє de есем-
пмаре къте с'аў хотържт ка съ ёсї din ачеа хро-
нікъ. Am zico шї пв neam жпшелат, къткъ а со-
сіт тімпвл ка Шінкаї съ скапе одать din прпсóреа
са de 40 анї, жи наре de шї ръпосат, тотвш требвї
съ цёмъ din егоіствл оменилор, днптра опереле сале-

— Да Лессіонбл церта по-ромъ п компас
де Да. Г. Баріц ші Гавріл Мантепѣ професор се
пріїмск преподаватель кв атът ма вѣртос, къч
10 коле дінтржасял аѣ ші скънат de спѣт тіпарѣз,
пріп ѣртаре ачесть карте de о тревѣндъ атът
de симдігъ ва ші еші да тімпбл деіпіт дінтрегъ.